

zenuwstelsels ook aan de wet gehoorzaamden. Vóórdat hij bewezen had, dat met zijn methode, met een betrekkelijk klein getal proefnemingen vele normale personen te onderzoeken waren en van de geldigheid van de wet blijk gaven, heeft hij menschen met pathologische toestanden, en dan nog wel verschillende, aan zijn proeven onderworpen.

Dat deze dissertatie wemelt van Duitsche woorden mag geen verbazing wekken — de proeven zijn immers onder leiding van Prof. ZIEHEN en voor een gedeelte zelfs in Duitschland genomen — het is toch jammer. „Präcissionsmass”, „Unterschieds-empfindlichkeit”, „Maassformel” worden als Hollandsche woorden gebruikt. Dit en de slechte omschrijving van de gebruikte termen maken het boekje voor hem, die zich in dit vraagstuk eenigszins moet inwerken, vrij moeilijk.

Rhijngeest.

OORT.

Prof. Dr. JUL. SCHWALBE, *Grundriss der praktischen Medizin*.
Dritte Auflage Stuttgart, FR. ENKE, 1904.

Naast het handboek en het leerboek zal het compendium wel blijven bestaan, zoolang er examens in de geneeskunde worden afgenomen. Deze „*Grundriss*” behoort zonder twijfel tot de compendia; de geheele opzet van het boek, de zakelijke stijl, de verdeeling der stof en de „knappe Form” waarin zij gegoten is, stempelen het tot een leidraad bij examenstudie. Het is voor dit doel nog al omvangrijk geworden, 550 groote bladzijden; met zekere voldoening denkt Ref. terug aan de „kleine KUNZE” van den halven omvang en veel kleiner bladzijden.

Trots dezen grooteren omvang kan het werk toch alleen als compendium, niet als leerboek of als beknopt handboek worden aanbevolen. Bij doorlezing van eenige hoofdstukken blijkt Schrijver zich te bepalen tot een schematische mededeeling der feiten, nergens vindt men verklaringen; het moderne standpunt der functioneele diagnostiek is hier niet gehuldigd, een bepaalde richting als van een leergang ontbreekt, op vele plaatsen blijkt duidelijk dat het boek meer dan twaalf jaren geleden werd opgezet. Maar waarschijnlijk is het dan ook alleen als compendium bedoeld, en als zoodanig schijnt het goed te voldoen: het beleeft reeds zijn derden druk! WENCKEBACH.

INGEZONDEN.

DE PERFORATIE DER LEVENDE VRUCHT.

Antwoord aan Dr. J. D. C. KOCH.

Gedurende de vijf jaren, dat ik het nooit genoeg te waardeeren voorrecht had assistent te zijn van Prof. KOUWER, zijn vaak genoeg tusschen ons medische quaesties besproken, waarbij verschil van opvatting bestaat tusschen

niet-Katholieken en Katholieken. Dit geschiedde steeds op een welwillenden toon, zonder heftigheid, met volle respect voor elkaars overtuiging. En nu Prof. KOUWER naar aanleiding van eenige recente gevallen tracht aan te toonen, dat de therapie bij hydrocephalus volgens de Katholieke moraal een verkeerde is, komt daar op eens Dr. KOCH met een uitval voor den dag, zóó beleedigend voor den genoemden Katholieken assistent en verder zóó belachelijk overdreven, dat het eigenlijk het beste was er niet eens nota van te nemen, ware het niet dat het belang der zaak een kort antwoord dringend eischte.

Beleedigend is de uitroep: „wist zij dat de behandelende geneesheer in een academisch ziekenhuis zoo roekeloos met haar leven zou omspringen?”

Aan het oordeel van anderen wil ik het overlaten, of het „groot gevaar” opleverde voor de vrouw, toen ik bij hydrocephalus trachtte het kinderleven te redden, door met een dunne troicart den schedel te puncteeren en daarna poogde met de tang het hoofd te ontwikkelen, waarbij echter bleek dat reeds bij de geringste tractie de tang afgleed. Het hanteeren van perforatorium en kranioklast zal men toch waarlijk niet voor minder gevaarlijk houden!

„Is het niet zeer waarschijnlijk, dat vele moeders op deze wijze het slachtoffer worden van de Roomsche dogmatiek?” zoo roept Dr. KOCH pathetisch uit. Ik kan Dr. KOCH geruststellen met een enkel cijfer.

In de vijf jaren, dat Prof. KOUWER's Katholieke assistent in de gelegenheid was roekeloos met het leven der poliklinische patiënten om te springen, heeft op een aantal van ongeveer 6000 baringen, waarvoor ik verantwoordelijk was, nimmer één moeder zelfs maar een schijn van gevaar geloopt, het slachtoffer te worden van de Roomsche dogmatiek. Doch aan den anderen kant constateer ik met groote voldoening, dat ik op even zooveel baringen nooit voor de moeilijkheid heb gestaan te kiezen tusschen het leven van moeder en kind. Ik heb nog nimmer een levend kind geperforeerd, maar het ook nog nimmer behoeven te doen.

En wanneer er in de verloskunde al slachtoffers vallen, dan is het niet door de Roomsche dogmatiek, — in mijn verloskundige werkzaamheid is mij dit reeds voldoende gebleken — doch maar al te vaak door onze eigen onkunde, onhandigheid, plichtsverzuim of hoe men het noemen wil.

Wil de Heer KOCH de hulp der „Maatschappij” invoeren om te trachten het getal van deze slachtoffers te verminderen, dan ben ik van de partij; maar hij late het Don Quichottische vechten tegen windmolens achterwege.

Utrecht, Febr. 1905.

Dr. A. W. AUSEMS.

BESTRIJDING DER TUBERCULOSE.

Aan Dr. J. W. F. DONATH, Oranje-Nassau's Oord.

Amice!

Veel ruimte durf ik niet meer aan de Redactie van het *Tijdschrift* vragen, maar met een enkel woord mag ik toch nog wel iets tegen uwe bedenkingen in het laatste nummer van het *Tijdschrift* aanvoeren.

Gij vergelijkt den strijd tegen de tuberculose met dien tegen een buiten-